

prof. dr hab. n. med. Przemysław Bieńkowski
Katedra i Klinika Psychiatryczna
Warszawski Uniwersytet Medyczny

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. Jaśminy Arabskiej
pt.: „Ocena wybranych czynników immunologicznych i neurotroficznych w przebiegu
schizofrenii z uwzględnieniem zaburzeń metabolicznych”
promotor pracy: dr hab. n. med. Adam Wysokiński, prof. UM

Liczne polskie i zagraniczne publikacje naukowe wskazują na istotną rolę czynników neurotroficznych i immunologicznych w etiopatogenezie schizofrenii oraz w działaniu przynajmniej niektórych leków przeciwpsychotycznych. Z tego punktu widzenia, przedstawiona mi do recenzji Rozprawa doktorska Pani Jaśminy Arabskiej jest ważną próbą pogłębienia wiedzy w zakresie bardzo ciekawego obszaru teorii i praktyki klinicznej.

Ocena formalna

Rozprawa oparta jest o cykl czterech względnie jednorodnych tematycznie, oryginalnych publikacji naukowych o łącznym współczynniku oddziaływania (IF) równym 12,36. Wszystkie publikacje zamieszczono w Rozprawie w wersji pełnotekstowej. Publikacje poprzedza zwięźle napisany Wstęp ułatwiający czytelnikowi orientację w zakresie celów, metod, wyników i najważniejszych wniosków. Tekst ten jest napisany klarownie i syntetycznie.

Ocena merytoryczna

Próba powiązania stężenia neurotrofin oraz aktywacji układu immunologicznego w schizofrenii z potencjalnymi czynnikami modyfikującymi, takimi jak: nadwaga / otyłość, obwodowe wyznaczniki zespołu metabolicznego, objawy depresji, objawy negatywne, przyjmowane leki jest podejściem nowatorskim i zasługującym na uznanie.

Wszystkie publikacje wchodzące w skład rozprawy oceniam wysoko. Co istotne, są to prace, które mogą stanowić punkt wyjścia do testowania kolejnych hipotez w badaniach eksperymentalnych i klinicznych.

Uwagi krytyczne

- recenzent zdaje sobie sprawę, że omawiane w Rozprawie wyniki zostały opublikowane i to z niemałym trudem, jednak na potrzeby publicznej obrony Autorka mogłaby pokusić się o analizę wpływu zdefiniowanej formalnie, wg wartości BMI, nadwagi i otyłości na uzyskane wyniki (np. w badaniu nr 2, Arabska i wsp., 2019) i nr 3 (Arabska i wsp., 2020),
- w kontekście poprzedniej uwagi - w badaniu nr 2 wartości BMI w obu grupach wydają się być wyjątkowo małe (patrz - Tabela 1),
- w badaniu nr 1 (Arabska i wsp., 2018) Autorka próbuje rozdzielić objawy negatywne od objawów depresji - byłbym zobowiązany za wskazanie w czasie publicznej obrony korelacji między wynikami w skali CDSS i poszczególnymi podskalami PANSS,
- Autorka sugeruje w badaniu nr 4 (Arabska i wsp., 2022), że podawanie leków normotymicznych może mieć działanie "normalizujące" na zmienione stężenia CXCL8 i fraktaliny w schizofrenii - wydaje się ciekawe, że w tej samej pracy nie uwzględniono podawania klozapiny, której potencjalne działanie immunomodulujące budzi zainteresowanie od dawna,
- zważywszy na w/w wyniki badania nr 4 nasuwa się pytanie - czy podawanie leków normotymicznych może tłumaczyć wzrost NT-3 obserwowany w grupie DEP+ w badaniu nr 1?

Moje uwagi krytyczne, a właściwie pytania do dalszej dyskusji, nie umniejszają wartości całej Rozprawy i są raczej zachętą do pogłębienia niektórych wątków w czasie obrony Rozprawy przed obliczem Rady.

Podsumowanie

Temat wybrany przez Panią Jaśminę Arabską jest ważnym i ciekawym problemem badawczym, zwłaszcza w kontekście:

- a) narastającego problemu otyłości i zaburzeń metabolicznych dotyczących coraz młodszych pacjentów z zaburzeniami psychicznymi,
- b) znanego problemu współwystępowania różnych wymiarów zaburzeń psychicznych, w tym schizofrenii i zaburzeń afektywnych.

Badania opisane w Rozprawie zaplanowano i przeprowadzono rzetelnie i konsekwentnie. Przedłożoną mi do recenzji Rozprawę oceniam więc wysoko i stwierdzam, że odpowiada ona warunkom określonym w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym. Jednocześnie wnioskuję do Wysokiej Rady Nauk Medycznych Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie lek. Jaśminy Arabskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Wnoszę też o wyróżnienie Rozprawy doktorskiej. Ten ostatni wniosek uzasadnia moim zdaniem kilka cech Rozprawy:

- przeprowadzone badania dotyczą bardzo istotnego dla psychiatrii problemu wpływu czynników obwodowych, w tym zespołu metabolicznego i otyłości, na przyczyny i przebieg zaburzeń psychicznych,
- w Rozprawie widać próbę nowego podejścia do postulowanych od dawna czynników etiologicznych schizofrenii - uwzględnienie bardzo szerokiego panelu parametrów metabolicznych oraz objawów depresji, jako czynników modyfikujących związek neurotrofin i cytokin z rozpoznaniem schizofrenii,
- Rozprawa w części polsko- (Wstęp) i anglojęzycznej (prace oryginalne) jest napisana klarownym językiem i w sposób wyważony,
- Autorka opublikowała wyniki w solidnych periodykach naukowych posiadających współczynnik IF.

Warszawa, 24.05.2023 r.

